

ТРАНСФОРМАЦІЯ СУТНОСТІ ТА ЗНАЧЕННЯ ПРИБУТКУ ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ ГОСПОДАРЮВАННЯ

TRANSFORMATION OF SATISFACTION AND VALUE OF DOMESTIC ENTERPRISES 'INCOME IN MODERN CONDITIONS OF BUSINESS

Статтю присвячено дослідженню трансформації сутності та значення прибутку підприємств України в сучасних умовах господарювання. Розкрито роль прибутків підприємств. Досліджено термінологію визначення прибутку. Представлено організаційний прибуток як основну мету ведення господарської діяльності. Наголошено, що прибуток також слід розглядати як основне джерело підвищення ринкової вартості організації. Виявлено завдання, які вирішує система управління прибутком, виходячи з головної мети прибутку, якою є добробут власників організації в поточному та майбутньому періодах. Виділено прибутки залежно від виду діяльності. Подано показники чистого прибутку вітчизняних підприємств за основними видами діяльності за останні роки та зроблено аналіз фінансового стану вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання. Представлено шляхи підвищення прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання.

Ключові слова: підприємство, прибутковість, фінансовий результат, господарська діяльність.

Стаття посвящена исследованию трансформации сущности и значения прибыли

предприятий Украины в современных условиях хозяйствования. Раскрыта роль прибыли предприятий. Исследована терминология определения прибыли. Представлена организационная прибыль в качестве основной цели ведения хозяйственной деятельности. Отмечено, что прибыль также следует рассматривать как основной источник повышения рыночной стоимости организации. Выявлены задачи, которые решает система управления прибылью, исходя из главной цели прибыли, которой является благосостояние собственников организации в текущем и будущем периодах. Выделены типы прибыли в зависимости от вида деятельности. Поданы показатели чистой прибыли отечественных предприятий по основным видам деятельности за последние годы и сделан анализ финансового состояния отечественных предприятий в современных условиях хозяйствования. Представлены пути повышения прибыльности отечественных предприятий в современных условиях хозяйствования.

Ключевые слова: предприятие, прибыльность, финансовый результат, хозяйственная деятельность.

УДК 658.155

<https://doi.org/10.32843/infrastruct33-30>

Мельник А.О.

д.е.н., завідувач кафедри бізнес-економіки та туризму Київський національний університет технологій та дизайну

Петренко Н.В.

студент Київський національний університет технологій та дизайну

The article is devoted to the study of the transformation of the essence and value of the profit of enterprises of Ukraine in modern economic conditions. The role of corporate profits is revealed. Terminology of profit definition is investigated. Organizational profit is presented as the main purpose of economic activity. It is noted that profit should also be considered as the main source of increasing the market value of the organization. The main task of each enterprise in modern economic conditions is the organization of production and financial activities, the purpose of which is to meet human needs in products and maximize profits. The process of developing new market relations necessitates the strengthening of the role of finance in the functioning of production organizations and enterprises. Organizational finance should be considered as a regulator of production and commercial activity, as well as the expansion of freedom and independence of enterprises in the markets of goods and services. At the same time, in today's economic conditions, the company's profit is the basis of self-financing of existing types of production and commercial activity, as well as social and labor relations of employees. The problem solved by the profit management system is determined based on the main purpose of profit, which is the welfare of the owners of the organization in the current and future period. Profits are allocated depending on the type of activity. The indicators of net profit of domestic enterprises according to the main types of activity in recent years are given and the analysis of the financial condition of domestic enterprises in the modern conditions of management is made. The ways of increase of profitability of domestic enterprises in modern economic conditions are presented. The role of corporate profits in modern economic conditions can not be overestimated, since profit is the ultimate financial result of a company. It serves as a source of replenishment of financial resources of the enterprise. The relevance of the chosen topic is related to the fact that profit is one of the most important elements of a market economy.

Key words: enterprise, profitability, financial result, economic activity.

Постановка проблеми. Актуальність вибраної теми пов'язана з тим, що прибуток є одним із найважливіших елементів ринкової економіки. Роль прибутків підприємств у сучасних умовах господарювання важко переоцінити, оскільки саме прибуток є кінцевим фінансовим результатом компанії. Він є джерелом поповнення фінансових ресурсів підприємства. Збільшення прибутку формує фінансову основу для реалізації розширеного відтворення підприємства та задоволення соціальних та матеріальних потреб засновників і працівників. Через прибуток виконуються зобов'язання компанії перед бюджетом, кредитними організаціями та іншими установами. Ефективність підприємства визначається не тільки досягненням

високих прибутків та максимізацією обсягів виробництва, а й мінімізацією витрат, оскільки від цього залежить ціна продукту. Останнє стає особливо актуальним в умовах жорсткої конкуренції між підприємствами галузі. У результаті оптимізації, перш за все, зростають прибуток та прибутковість підприємства. Своєю чергою, це призводить до збільшення фінансових ресурсів для здійснення розширеного відтворення, тим самим підвищуючи ефективність роботи всього підприємства. У сучасних умовах господарювання значно зростає значення підвищення ефективності виробництва. Це пояснюється зростанням конкуренції, високою нестабільністю зовнішнього середовища. Найбільш поширеним типом конкуренції є цінова

конкуренція, тому підприємство повинно прагнути до зменшення або оптимізації витрат на виробництво продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Проблеми аналізу та ефективності використання прибутку підприємств досить широко висвітлено у науковій літературі. Теоретичні та практичні аспекти формування і використання прибутку підприємств розглянуто в працях вітчизняних науковців: Д. Базилевич, М.Д. Білик, М.Т. Білухи, І.О. Бланка, Л.Д. Буряка, Ф.Ф. Бутинця, Б.І. Валуєва, В.В. Глущенко, І.В. Загороднього, А.Г. Зятківського, О.Р. Квасовського, В.Г. Лінника, В.О. Мец, В.М. Опаріна, О.О. Орлова, А.М. Поддєрьогіна, Н.М. Ткаченко, П.Т. Саблука, В.В. Сопко, Н.М. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко, А.А. Чухно та ін.

Указані питання досліджувалися у працях відомих радянських учених: М.І. Баканова, В.В. Ковальова, М.Н. Крейніної, В.П. Привалова, Р.С. Сайфуліна, Г.В. Савицької, А.Д. Шеремета та ін.

Серед західних економістів дослідження прибутку знайшло відображення у роботах А. Бабо, Л.Р. Брейлі, Є. Бріґхема, Л. Гапенскі, А. Гропеллі, К. Друрі, Б. Коласса, С. Майерса, Є. Нікбахта, С. Росса, Р. Холта.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування теоретичної та практичної сутності прибутку для вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання шляхом розкриття ролі прибутків підприємств, дослідження термінології визначення прибутку. У процесі дослідження вирішено такі завдання: визначено показники чистого прибутку вітчизняних підприємств за основними видами діяльності за останні роки та зроблено аналіз фінансового стану вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання. Також метою дослідження є запропонування шляхів підвищення прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Основним завданням кожного підприємства в сучасних умовах господарювання є організація виробничої та фінансової діяльності, метою якої є задоволення людських потреб у продуктах та максимізація прибутку. Процес розвитку нових ринкових відносин зумовлює необхідність посилення ролі фінансів у функціонуванні виробничих організацій та підприємств. Організаційне фінансування слід розглядати як регулятор виробничої та комерційної діяльності, а також розширення свободи й незалежності підприємств на ринках товарів і послуг. Водночас у сучасних умовах господарювання прибуток підприємства є основою самофінансування існуючих видів виробничої та комерційної діяльності, а також соціальних і трудових відносин працівників.

Прибуток – це мірило фінансового стану кожного підприємства, основна характеристика

рентабельності вкладення коштів в активи підприємства.

В Господарському кодексі України визначено: «Прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань» [1].

І.О. Бланк визначив, що саме прибуток підприємства є головною метою підприємницької діяльності, критерієм ефективності конкретної виробничої (операційної) діяльності, внутрішнім джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його розвиток, головним джерелом зростання ринкової вартості підприємства й основним захисним механізмом від банкрутства [2]. Він дає таке визначення прибутку: «Прибуток є вираженням у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності» [2].

За визначенням професора М.Г. Чумаченка, «прибуток – це грошовий дохід, утворений у результаті виробничо-господарської операції» [3]. Професор Г.І. Кіндрацька наголошує на важливому значенні аналізу прибутку в діяльності сільськогосподарських підприємств як критерію вибору інвестиційних проектів, фінансових вкладень, програми оптимізації поточних витрат [4, с. 355]. Професор Г.В. Савицька досліджувала проблеми формування фінансових результатів в умовах різних економічних процесів, концепції їхнього розвитку на макроекономічному рівні, визначення прибутку підприємств – платників податку на прибуток. Вона визначає прибуток як «частину доходу, який безпосередньо одержують підприємства після реалізації продукції як винагороду за вкладений капітал і ризик підприємницької діяльності» [5, с. 273].

Професор С.Ф. Покропивний розглядає прибуток як ту частину витрат, що залишається після відшкодування усіх витрат на виробничу і комерційну діяльність підприємства, характеризуючи перевищення надходжень над витратами, вказуючи, що прибуток виражає мету підприємницької діяльності й є головним показником її результативності (ефективності) [6]. Професор І.М. Бойчик зазначає, що прибуток – це частина доходу, що залишається підприємству після відшкодування усіх витрат, пов'язаних із виробництвом, реалізацією продукції та іншими видами діяльності [7]. Л.І. Шваб характеризує прибуток як узагальнюючий фінансовий показник діяльності підприємства, тобто це та частина витрат, що залишається після

відшкодування усіх витрат на виробничу й комерційну діяльність підприємства [8].

За визначенням А.А. Мазаракі, «прибуток – це різниця між ціною реалізації та собівартістю продукції (товарів, послуг), між обсягом отриманого виторгу та сумою витрат на виготовлення та реалізацію продукції» [9]. З.М. Мочалов під прибутком розуміє грошове втілення частини вартості додаткового продукту і визначає як частину заново створеної вартості, виробленої й реалізованої, готової до розподілу [10]. Таким чином, наголошується на важливості процесу реалізації виробленого продукту за кошти [11].

Визначивши прибуток, необхідно визначити роль організаційного прибутку в ринковій економіці. Перш за все слід розглядати організаційний прибуток як основну мету ведення господарської діяльності. Головна ціль будь-якого виду господарської діяльності, його головний кінцевий результат – зростання добробуту всіх власників організації.

Розмір відкладеного і поточного їхнього доходу на вкладений капітал виступає характеристикою даного зростання, джерело якого – отриманий прибуток.

Для менеджерів, які не є власниками, прибуток є ключовим показником успішності їхньої діяльності. За збільшення організаційного прибутку на ринку праці відбувається збільшення ринкової ціни на цих менеджерів, що відображається на їхній заробітній платі.

Для інших працівників рівень прибутку, отриманий організацією, також є досить високим мотивом діяльності. Необхідно розглядати організаційну прибутковість як гарант їх працевлаштування (за рівних умов) і можливості отримання додаткової матеріальної винагороди за свою роботу, задоволення деяких своїх соціальних потреб.

Організаційний прибуток є мірою ефективності операційної (виробничої) діяльності. Завдяки індивідуальному рівню організаційного прибутку, якщо порівняти його з галузевим, можна характеризувати ступінь управлінських навичок (досвід, готовність, ініціатива) успішного здійснення господарської діяльності в ринкових умовах. За допомогою середнього галузевого рівня організаційного прибутку можна характеризувати ринкові та інші зовнішні чинники, які визначають ступінь ефективності здійснюваної виробничої діяльності, до того ж він виступає ключовим регулятором «переливу капіталу» у сфері з високою ефективністю його використання.

Організаційний прибуток є головним внутрішнім джерелом формування своїх фінансових ресурсів для забезпечення його розвитку. Прибуток займає важливу позицію в системі внутрішніх джерел, через що є формуванням цих ресурсів. Від рівня генерації організаційного прибутку в процесі гос-

подарської діяльності залежать потреба організації залучати фінансові ресурси з інших джерел, рівень самофінансування його розвитку, а також забезпечення виконання передбачених стратегічних цілей розвитку, посилення організаційної конкурентної позиції на ринку.

Прибуток також слід розглядати як основне джерело підвищення ринкової вартості організації. Можна забезпечити самостійне зростання вартості капіталу шляхом капіталізації частки прибутку, отриманої організацією, тобто її переспрямування на зростання організаційних активів. Від суми й рівня капіталізації отриманої організацією прибутку залежить ступінь зростання вартості його чистих активів (які формуються за рахунок власного капіталу), а також від вартості організації на ринку, яка визначається в процесі його продажу, злиття, придбання тощо.

Прибуток підприємства є найважливішим джерелом задоволення соціальних потреб суспільства.

Перш за все, прояв соціальної ролі прибутку відображується у ролі коштів, які передаються до бюджетів різних рівнів під час його оподаткування. Вони стають джерелом реалізації різних місцевих та національних соціальних програм, які забезпечують виживання не захищених із соціального погляду (або недостатньо захищених) громадян. Водночас ця роль проявляється у задоволенні частки соціальних потреб своїх працівників за рахунок організаційного прибутку (соціальні програми є невід'ємною частиною індивідуальних або колективних трудових угод). Соціальна роль, що належить до прибутку, проявляється у тому, що вона виступає джерелом зовнішньої благодійної організаційної діяльності, що полягає у фінансуванні деяких неприбуткових установ соціальної сфери, наданні матеріальної допомоги низці категорій громадян.

Прибуток – це головний захисний механізм, який захищає організацію від такої загрози, як банкрутство.

Водночас ця загроза виникає і в умовах ефективної економічної діяльності організації (якщо використовується значна частка позикового капіталу, особливо короткострокового; недостатньо ефективного управління ліквідністю активів), але за інших умов організація більш успішно виходить зі стану кризи за високого рівня вигідного потенціалу прибуткової генерації. Капіталізація отриманого прибутку дає можливість швидко збільшити частку високоліквідних активів (відновити платоспроможність), підвищити частку власного капіталу в разі відповідного зменшення обсягу запозичених коштів (підвищення фінансової стійкості), формувати відповідні резервні фінансові кошти.

У процесі надання характеристики ролі прибутку в ринковій економіці необхідно підкреслити

думку низки економістів про те, що ця роль не є цілком позитивною, оскільки деякі види прибутку виступають джерелом особистого збагачення для певних категорій громадян, що не приносить суспільної користі. Зокрема, це стосується прибутку, одержуваного внаслідок комерційних спекулятивних операцій, невиправдано високих цін, що зумовлено монопольним організаційним становищем на ринку, що здійснюються підприємствами «тіньової» діяльності, тощо.

Організаційний прибуток можна охарактеризувати як її багатоаспектну роль, а також різноманітність притаманних йому образів. Загальна концепція прибутку складається з найрізноманітніших її типів, що характеризуються сьогодні багатьма термінами.

Ключовою метою прибутку є добробут власників організації в поточному та майбутньому періоді. Ця мета передбачає одночасне забезпечення гармонізації інтересів власників із державними інтересами та інтересами працівників організації.

Виходячи із цієї головної мети, система управління прибутком вирішує завдання, що складаються з:

1) забезпечення максимізації суми отриманого прибутку, що відповідає ресурсному потенціалу організації, а також ринковій ситуації;

2) забезпечення оптимальної пропорційності між рівнем отриманого прибутку та допустимим рівнем ризику;

3) забезпечення високого рівня прибутку, що формується;

4) надання власників організації відповідного рівня доходу за вкладеним капіталом;

5) забезпечення формування відповідного обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до цілей організаційного розвитку в найближчому періоді;

6) забезпечення постійного зростання ринкової вартості організації;

7) забезпечення ефективності кадрових програм у прибутках.

Формування та створення ринкової економіки вимагає від підприємств України раціонального та економічно обґрунтованого підходу до планування своєї діяльності, визначення стратегії фінансової та виробничої політики, аналізу та оцінки отриманих результатів. Прибуток є основним джерелом фінансування розвитку підприємства, поліпшення його матеріально-технічної бази, забезпечення всіх форм інвестицій.

Прибуток є кінцевим фінансовим результатом діяльності компанії. У ринковій економіці оцінювання показників забезпечується через систему показників, основним засобом яких є рентабельність, що передбачає відношення прибутку до одного з показників функціонування організації. У процесі розрахунку прибутковості можна засто-

совувати різні показники прибутку. Це дає можливість визначити загальну економічну ефективність організації та оцінити інші аспекти її діяльності.

Для прийняття управлінських рішень часто застосовується структурована система показників, яка має певну мету. Це дає змогу уникнути ризику неповного та одностороннього відображення діяльності організації, оскільки індивідуальні показники характеризуються обмеженою інформаційною цінністю, що зумовлює можливість їх неадекватної інтерпретації. Система показників особливо важлива у разі, коли необхідно врахувати низку цілей і встановлювати взаємозв'язок між елементами системи. Водночас слід зазначити, що дуже велика кількість показників перевантажує матеріали аналітичного дослідження відходячи з мети аналізу.

Незалежно від типу аналізу, який проводиться, система показників не може бути жорстко фіксованою раз і назавжди, вона має систематично коригуватися з погляду форми та змісту. Оцінка прибутку – це, перш за все, аналіз усіх видів економічної діяльності, що здійснюється організацією. Залежно від множини чинників здійснюється ретельне вивчення окремих складників діяльності підприємства, і на основі цього дослідження здійснюється загальна оцінка прибутку підприємства.

Прибуток є дуже важливим показником, який відображає ефективність усієї діяльності підприємства, а також раціональність використання окремих ресурсів і компонентів. У більш простому, соціальному, сенсі прибуток визначається чистим доходом організації від реалізації його діяльності. Однак прибуток може бути різним залежно від окремого підходу до витрат, що відрізняється з економічного та бухгалтерського погляду.

Залежно від виду діяльності виділяють [12]:

– прибуток від цільової діяльності – це прибуток, отриманий у результаті реалізації товарів (надання платних послуг);

– прибуток від інших видів діяльності – це прибуток від невиробничої діяльності, тобто транспортної, посередницької тощо;

– прибуток від реалізації майна – це прибуток від продажу основних засобів, нематеріальних активів;

– прибуток від позареалізаційних операцій – це прибуток від інвестиційної діяльності, надання майна в оренду, пайової участі в інших підприємствах тощо.

Обсяг прибутку за кожним видом діяльності формується як сальдо доходів та витрат на її проведення. Залежно від порядку визначення розрізняють:

– балансовий прибуток – це прибуток, який характеризує кінцевий результат проведення всіх видів діяльності. Обсяг балансового прибутку визначається за даними бухгалтерського обліку;

– оподатковуваний прибуток – це обсяг прибутку, який визначається як різниця між валовими доходами та валовими витратами підприємства – платника податку на прибуток;

– чистий прибуток – це прибуток, що залишається в розпорядженні підприємства після сплати податку на прибуток та інших податків, обов'язкових платежів і зборів, сплачуваних за рахунок прибутку.

Залежно від формування розрізняють такі види прибутку:

1. Валовий (балансовий) прибуток – розраховується як різниця між чистим доходом від реалізації продукції і собівартістю реалізованої продукції. Валовий прибуток може бути зменшений на величину супутніх платежів:

- податок на майно та землю;
- податок із власників транспортних засобів;
- утримання дошкільних закладів.

2. Операційний прибуток – це балансний прибуток, скоригований на різницю інших операційних доходів та операційних витрат. Інші операційні доходи відображають суми від операційної діяльності підприємств, окрім доходу (виручки) від реалізації продукції, а саме:

- дохід від оренди майна;
- дохід від операційних курсових різниць;
- доходи від реалізації оборотних активів (окрім фінансових інвестицій);

– відшкодування раніше списаних активів.

Операційні витрати включають:

– адміністративні витрати (загальногосподарські витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням підприємства;

– витрати на збут (витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції, на рекламу, пакування, доставку продукції споживачам тощо);

– інші операційні витрати (собівартість реалізованих виробничих запасів, сумнівні борги та витрати від знецінення запасів, утрати від операційних курсових різниць, економічні санкції, відрахування на забезпечення таких операційних витрат, а також усі інші витрати, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства, крім витрат, що включаються до собівартості реалізованої продукції).

3. Прибуток від звичайної діяльності – це операційний прибуток, скоригований на величину фінансових та інших доходів і фінансових та інших витрат.

До фінансових та інших доходів належать:

- дохід від інвестицій в інші підприємства;
- дивіденди;
- відсотки та інші доходи від фінансових інвестицій;

– дохід від неопераційних курсових різниць та ін.
До фінансових та інших витрат належать:

- сплата відсотків на позиковий капітал;
- втрати від уцінки фінансових інвестицій та необоротних активів;
- інші втрати і витрати, не пов'язані з операційною діяльністю.

Саме цей скоригований прибуток є об'єктом оподаткування (оподатковуваним прибутком).

4. Чистий прибуток – це прибуток, що надходить у розпорядження підприємства після сплати податку на прибуток.

Чистий прибуток підприємства використовується у двох напрямках:

- фонд нагромадження (реінвестований прибуток) – створення резервного фонду, фонду розвитку виробництва, інвестиційної потреби;
- фонд споживання – виплати власникам, акціонерам, матеріальні заохочення персоналу за результатами роботи, вирішення соціальних проблем.

Ці показники для оцінки прибутку підприємства є суттєвими для проведення загального аналізу ефективності його діяльності.

Досягнення максимальної величини прибутку і, відповідно, мінімізація збитку – одні з основних цілей будь-якої комерційної організації.

Тому основна мета аналізу прибутку і рентабельності – виявлення й оцінка резервів зростання фінансових результатів та впровадження їх у виробництво.

Аналіз прибутку здійснюють за даними фінансового звіту (форма № 2) і плановими даними підприємства. При цьому дається оцінка виконання плану прибутку (збитку) в цілому і за окремими його видами.

Проаналізуємо прибутковість вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання.

Дані Державної служби статистики щодо показника «Чистий прибуток (збиток) підприємств за основними видами економічної діяльності» за 2010, 2014 та 2017 рр. представлено в табл. 1.

Аналіз фінансового результату (сальдо) вітчизняних підприємств за основними видами економічної діяльності за 2010, 2014 та 2017 рр. представлено на рис. 1.

За результатами аналізу фінансового результату (сальдо) за досліджувані роки можна зробити висновки, що тільки в групі А «Сільське, лісове та рибне господарство» за всі роки відбувалося зростання прибутковості. У підгрупах «Промисловість» В «Добувна промисловість і розроблення кар'єрів», С «Переробна промисловість» (виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів, текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, текстильне виробництво, виробництво одягу, шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів, виготовлення виробів із деревини, паперу та поліграфічна діяльність, виробництво коксу та продуктів нафтоперероблення, виробництво хіміч-

Таблиця 1

Чистий прибуток (збиток) підприємств за видами економічної діяльності

	Код за КВЕД-2010	Роки	Фінансовий результат (сальдо), млн грн	Підприємства, які одержали прибуток		Підприємства, які одержали збиток	
				у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн	у % до загальної кількості підприємств	фінансовий результат, млн грн
Усього		2010	13906,1	57,3	155197,6	42,7	141291,5
		2014	-590066,9	65,5	202704,5	34,5	792771,4
		2017	168752,8	72,4	515460,6	27,6	346707,8
Сільське, лісове та рибне господарство	А	2010	17170,5	69,2	22196,5	30,8	5026,0
		2014	21481,3	84,1	51982,4	15,9	30501,1
		2017	68858,5	86,2	89411,9	13,8	20553,4
Промисловість	В+С+D+E	2010	11594,7	57,0	50070,6	43,0	38475,9
		2014	-178730,9	62,4	59910,7	37,6	238641,6
		2017	56124,0	71,4	195352,2	28,6	139228,2
будівництво	F	2010	-5095,7	53,9	4358,7	46,1	9454,4
		2014	-27948,8	61,9	5693,7	38,1	33642,5
		2017	-5014,3	71,0	8925,9	29,0	13940,2
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	G	2010	7547,4	60,3	36072,4	39,7	28525,0
		2014	-133219,4	65,6	27825,7	34,4	161045,1
		2017	25874,2	74,9	75740,6	25,1	49866,4
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	H	2010	1348,7	52,8	6730,7	47,2	5382,0
		2014	-22591,6	61,6	9991,4	38,4	32583,0
		2017	-16796,7	71,1	23399,0	28,9	40195,7
Тимчасове розміщення й організація харчування	I	2010	-633,6	56,4	505,9	43,6	1139,5
		2014	-6641,9	58,5	319,6	41,5	6961,5
		2017	1773,5	69,3	4034,3	30,7	2260,8
Інформація та телекомунікації	J	2010	2081,8	56,9	6170,3	43,1	4088,5
		2014	-17137,1	63,5	9446,2	36,5	26583,3
		2017	12029,3	67,7	19564,3	32,3	7535,0
Професійна, наукова та технічна діяльність	M	2010	-20279,1	56,0	7093,3	44,0	27372,4
		2014	-100347,2	62,4	8129,7	37,6	108476,9
		2017	32356,1	67,9	48091,7	32,1	15735,6

Джерело: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

них речовин і хімічної продукції, виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів, виробництво гумових і пластмасових виробів, металургійне виробництво, виробництво готових металевих виробів, крім машин і устаткування, машинобудування, виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин і машинобудування, виробництво меблів, іншої продукції, ремонт і монтаж машин й устаткування), Д «Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря», Е «Водопостачання; каналізація, поведження з відходами» у 2014 р. було негативне сальдо, а в 2017 р. відбулося зростання прибуткових підприємств. За видом діяльності F «Будівництво» за всі досліджувані роки спостерігаються негативні фінансові результати, й ця тенденція зростає. У групі G «Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів» у 2010 р. було позитивне сальдо, а в 2014 р. воно стрімко зменшилося, у 2017 р. фінансовий результат зріс та набув позитивних значень. У групі H

«Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність» ми спостерігаємо значне падіння сальдо. Така ж тенденція й у групі I «Тимчасове розміщення й організація харчування». А в групі J «Інформація та телекомунікації» відзначено зростання сальдо після падіння в 2014 р. Схожа динаміка й у групі M «Професійна, наукова та технічна діяльність».

Тому стає актуальним дослідження шляхів підвищення прибутковості вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання.

Основними резервами зростання прибутку від реалізації є:

- збільшення обсягу реалізованої продукції;
- зниження собівартості реалізованої продукції;
- поліпшення якості продукції [12].

Показники фінансових результатів характеризують абсолютну ефективність управління підприємством у всіх сферах його діяльності: виробництва, реалізації, постачання, фінансової та інвестиційної діяльності. Вони є основою еконо-

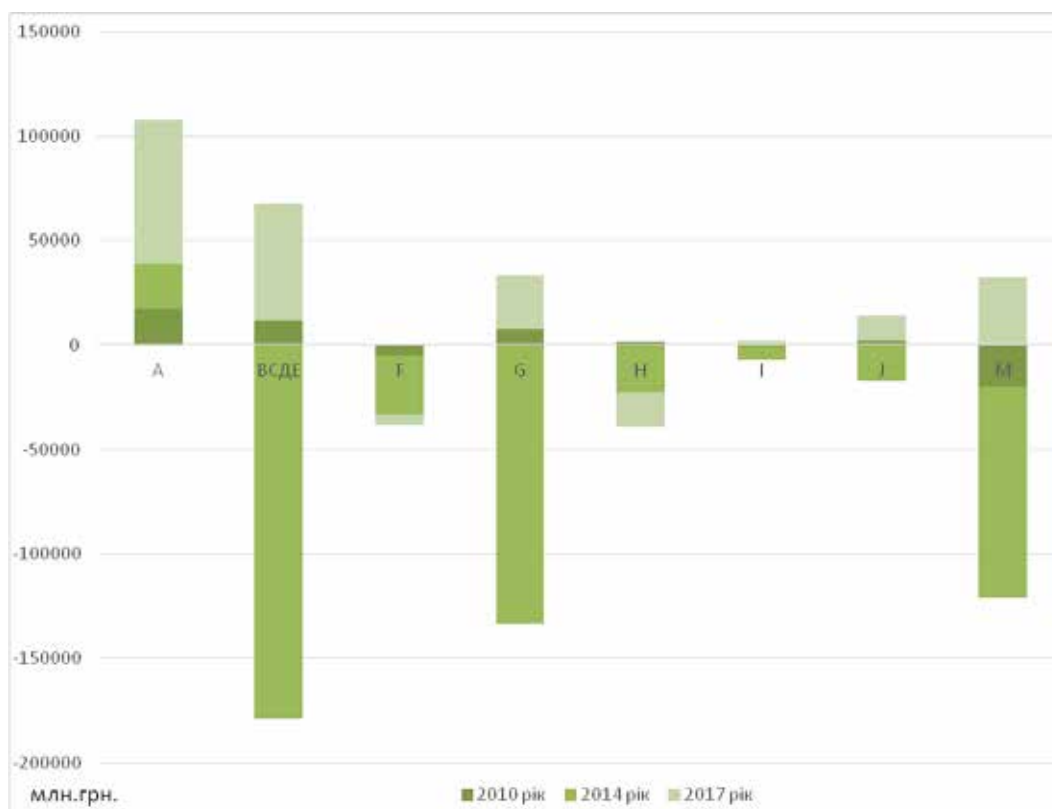

Рис. 1. Діаграма фінансового результату (сальдо) підприємств за видами економічної діяльності за 2010, 2014, 2017 рр. (млн грн)

Джерело: побудовано на основі табл. 1

мічного розвитку підприємства та зміцнення його фінансових відносин з усіма учасниками комерційного бізнесу.

Політика формування прибутку повинна бути спрямована на максимізацію розміру позитивного фінансового результату для реалізації комплексу завдань із метою забезпечення зростання обсягів бізнесу, ефективного управління витратами, більш ефективного використання матеріально-технічної бази, оптимізації діяльності, складу та структури оборотних коштів, підвищення продуктивності праці та системи управління суб'єктом господарювання.

Внутрішні чинники можна розділити на виробничі та невиробничі, а виробництво, своєю чергою, включає великі та інтенсивні чинники, які використовуються для глибокого аналізу.

Екстенсивні чинники впливають на процес отримання прибутку шляхом кількісних змін: обсягу коштів і об'єктів праці, фінансових ресурсів, часу роботи обладнання, кількості персоналу, фонду робочого часу.

Інтенсивні чинники впливають на процес отримання прибутку за допомогою «якісних» змін: підвищення продуктивності обладнання та підвищення його якості, використання прогресив-

них типів матеріалів, модифікації їх технологій переробки, прискорення оборотності оборотних коштів, підвищення класифікації та продуктивності працівників, зменшення трудомісткості, вдосконалення організації праці та ефективного використання фінансових ресурсів. У ході здійснення господарської діяльності організації, пов'язаної з виробництвом, реалізацією продукції та прибутком, ці чинники вступають у тісний зв'язок і тісну залежність.

До невиробничих чинників належать постачання, маркетинг та екологічна діяльність, соціальні умови праці та побуту.

Висновки з проведеного дослідження. У статті виявлено, що прибуток є кінцевим фінансовим результатом діяльності підприємства та є його основною метою. Разом із тим прибуток являє собою складну економічну категорію. В останні часи питанням дослідження прибутку приділяли увагу багато науковців. Але сутність та значення прибутку в сучасних умовах господарювання постійно трансформуються. Фінансовий результат є оціночним показником та відображає економічну ефективність діяльності підприємств. Цей показник визначається показником прибутку або збитків, які формуються впродовж календарного року.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Господарський кодекс України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page5> (дата звернення: 28.07.2019).
2. Бланк І.О. Управление прибылью. Киев, 2003. 752 с.
3. Економічний аналіз : навчальний посібник / М.А. Болюх та ін. ; за ред. М.Г. Чумаченко. Київ : КНЕУ, 2003. 555 с.
4. Економічний аналіз: теорія і практика : підручник / Г.І. Кіндрацька та ін. ; за ред. А.Г. Загороднього. Львів : Магнолія – 2006, 2007. 440 с.
5. Савицька Г.В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навчальний посібник. Київ : Знання, 2007. 668 с.
6. Покропивний С.Ф. Економіка підприємства. Київ : КНЕУ, 2004. 528 с.
7. Бойчик І.М. Економіка підприємства : підручник. Київ : Кондор, 2016. 378 с.
8. Шваб Л.І. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2007. 584 с.
9. Мазаракі А.А., Лігоненко Л.О., Ушакова Н.М. Економіка торговельного підприємства : підручник. Київ : Хрещатик, 2007. 800 с.
10. Мочалова З.М. Методичні інструментарії та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів. *Комунальне господарство міст*. 2011. №3. С. 221–227.
11. Гевчук А.В. Вплив законодавчих змін 2018 року на формування фінансового результату: реалії та перспективи. *Економіка і суспільство*. 2017. Вип. 13. URL : http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/221.pdf (дата звернення: 28.07.2019).
12. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
13. Ганжа Ю.В. Міжнародна практика факторного аналізу прибутку підприємства. *Економіка та держава*. 2007. № 4. С. 35–36.
14. Корінев В.Л. Дослідження впливу ціни на прибутковість діяльності підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2005. № 2. С. 92–98.
15. Башнянин Г.І., Лінтур І.В. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. *Економіка і суспільство*. 2015. Вип. 1. С. 65–68.
16. Гапак Н.М., Капштан С.А. Особливості визначення фінансової стійкості підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 42. С. 191–196.
17. Загородна О., Серединська В. Діагностика фінансового стану і стійкості функціонування підприємства. *Економічний аналіз*. 2010. Вип. 7. С. 262–265.
18. Висока О.Є. Економічна сутність прибутку та концепції його формування. *Наукові праці КНТУ. Економічні науки*. 2010. Вип. 17. С. 293–300.
19. Бердар М.М. Формування механізму управління прибутком підприємства. *Управління проектами, системний аналіз і логістика*. 2008. Вип. 5. С. 208–215.
20. Шарманська С.О. Особливості формування та використання прибутку в трансформаційній економіці. *Формування ринкових відносин в Україні*. 2008. № 8. С. 3–8.
21. Громадський моніторинг управління державними фінансами / Д. Базилевич та ін. ; за ред. Н. Старостенко. Київ : ФОП, 2016. 42 с.
22. Глуценко В.В. Українська національна школа фінансів і наукова школа фінансів Харківського університету. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Економічна»*. 2016. С. 173–175.

REFERENCES:

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine]. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page5> (accessed 23 July 2019).
2. Blank I.O. (2003) Upravleniye pribylyu [Profit management]. Kyiv: Nika-Tsentr (in Russian)
3. Boliukh M. A., Burchevskiy V. Z., Horbatok M. I., Zarosylo S. A., Ivakhnenko V. M. (2003) Ekonomichnyi analiz [Economic analysis]. Kyiv: KNEU (in Ukrainian)
4. Kindratska, H. I., Bilyk M.S. (2007) Ekonomichnyi analiz: teoriia i praktyka [Economic Analysis: Theory and Practice]. Lviv: «Mahnoliia 2006» (in Ukrainian)
5. Savytska, H. V. (2007) Ekonomichnyi analiz diialnosti pidpriemstva [Economic analysis of enterprise activity]. Kyiv: Znannia (in Ukrainian)
6. Pokropyvnyi S.F. (2004) Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. Kyiv: KNEU (in Ukrainian)
7. Boichyk I.M. (2016) Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. Kyiv: Kondor (in Ukrainian)
8. Shvab L.I. (2007) Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. Kyiv: Karavela (in Ukrainian)
9. Mazaraki A.A., Lihonenko L.O., Ushakova N.M. (2007) Ekonomika torhovelnoho pidpriemstva [The economy of a trading company]. Kyiv: Khreshchatyk (in Ukrainian)
10. Mochalova Z.M., Pospelov O.V. (2011) Metodychni instrumentarii ta suchasni problemy analizu finansovykh rezultativ [Methodical tools and modern problems of financial results analysis]. Municipal economy of cities, no. 3, pp. 221–227.
11. Hevchuk A.V. Martyniuk O.O., Kutselepa R.S. (2017) Vplyv zakonodavchykh zmin 2018 roku na formuvannya finansovoho rezultatu: realii ta perspektyvy [Impact of legislative changes in 2018 on the formation of financial results: realities and prospects]. Ekonomika i suspilstvo [Economics and Society] (electronic journal), vol. 13, pp. 1327-1333. Available at: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/221.pdf (accessed 23 July 2019).
12. Hetman O. O., Shapoval V.M. (2010) Ekonomika pidpriemstva [Business Economics]. Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury (in Ukrainian)
13. Hanzha Yu.V. (2007) Mizhnarodna praktyka faktorного analizu prybutku pidpriemstva [International practice of factor analysis of company profits]. Economy and the state, no. 4, pp. 35-36.
14. Koriniev V.L. (2005) Doslidzhennia vplyvu tsiny na prybutkovist diialnosti pidpriemstva [Investigation of the impact of the price on profitability of the enterprise]. Actual problems of the economy, no. 2, pp. 92-98.
15. Bashnianyn H.I., Lintur I.V. (2015) Finasova stiikist subiektiv hospodariuvannia ta shliakhy yii pokrashchenia [Financial stability of business entities and ways to improve it]. *Economics and Society*, vol. 1, pp. 65–68.
16. Hapak N.M. Kapshstan S.A. (2014) Osoblyvosti vyznachennia finansovoi stiikosti pidpriemstv [Features of determining the financial stability of enterprises]. *Sci-*

entific herald of Uzhgorod University. Series: Economics, vol. 42, pp. 191–196.

17. Zahorodna O., Seredynska V. (2010) Diahnostyka finansovoho stanu i stikiosti funktsionuvannia pidpriemstva [Diagnostics of the financial condition and stability of the operation of the enterprise]. *Economic analysis*, vol. 7, pp. 262–265.

18. Vysoka O.Ie. (2010) Ekonomichna sutnist prybutku ta kontseptsii yoho formuvannia [The economic essence of profit and the concept of its formation]. *Scientific works of KNTU. Economic Sciences*, vol. 17, pp. 293-300

19. Berdar M.M. (2008) Formuvannia mekhanizmu upravlinnia prybutkom pidpriemstva [Formation of the mechanism of management of profits of the enterprise]. *Project Management, System Analysis and Logistics: Scientific Journal*, vol. 5, pp. 208–215.

20. Sharmanska S.O. (2008) Osoblyvosti formuvannia ta vykorystannia prybutku v transformatsiinii ekonomitsi [Features of the formation and use of profits in the transformational economy]. *Formation of market relations in Ukraine: Collection of scientific works*, no. 8, pp. 3-8.

21. Bazylevych D., Starostenko N, Kolosova V. (2016) *Hromadskyi monitorynh upravlinnia derzhavnyy finansamy* [Public monitoring of public finance management]. Kyiv: FOP (in Ukrainian)

22. Hlushchenko V.V. (2016) Ukrainaska natsionalna shkola finansiv i naukova shkola finansiv Kharkivskoho universytetu [Ukrainian National School of Finance and the School of Finance of Kharkiv University]. *Bulletin of Kharkiv National University named after VN Karazin Series: Economical*, pp. 173-175.

Melnyk Alona

Doctor of Economic Sciences,

Head of the of Business Economics and Tourism Department
Kyiv National University of Technology and Design

Petrenko Natalia

Student

Kyiv National University of Technology and Design

TRANSFORMATION OF SATISFACTION AND VALUE OF DOMESTIC ENTERPRISES 'INCOME IN MODERN CONDITIONS OF BUSINESS

The urgency of the article on the transformation of the essence and value of the profit of domestic enterprises in modern economic conditions is due to the fact that profit is one of the most important elements of a market economy. The role of corporate profits in modern economic conditions can not be overestimated, since profit is the ultimate financial result of a company. It serves as a source of replenishment of financial resources of the enterprise. The increase in profits forms the financial basis for the implementation of an extended reproduction of the enterprise and satisfaction of the social and material needs of founders and employees. Due to profit, the company fulfills its obligations to the budget, credit organizations and other institutions. The efficiency of a company is determined not only by the achievement of high profits and the maximization of output, but also the need to minimize costs, since it depends on the cost level and ultimately on the price of the product. The latter becomes especially relevant in the face of fierce competition between enterprises in the industry. As a result of optimization, first of all, the profit increases and profitability of the enterprise increases. In turn, this leads to an increase in financial resources for enhanced reproduction, thus increasing the efficiency of the entire enterprise. In today's economic conditions, the importance of increasing the efficiency of production increases significantly. This is due to increased competition, high instability of the environment. The most common type of competition is price competition. Therefore, an enterprise should strive to reduce or optimize production costs. The relevance of the chosen topic is related to the fact that profit is one of the most important elements of a market economy. The main task of each enterprise in modern economic conditions is the organization of production and financial activities, the purpose of which is to meet human needs in products and maximize profits.

Methodology. For study in the work used traditional and economics and mathematical methods of research: empirical methods of research (observation, comparison); method of analysis.

The results of the study are the study of the transformation of the essence and value of the profit of domestic enterprises in modern economic conditions, the analysis of financial results of economic activity of domestic enterprises for 2010-2018 and the main directions of increasing the profitability of enterprises in modern economic conditions.

The practical use is that this analysis of the dynamics of financial results of domestic enterprises in modern economic conditions can be used in the future.

Value. Profit is an individual indicator. Its value is formed under the influence of a large number of different factors and reflects virtually all aspects of the enterprise.